

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu Nerede?

Dr. Yaman AKDENİZ
lawya@cyber-rights.org
BilgilenmeHakki.Org
Ağustos 2004

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve Yönetmelik...

4982 sayılı “**Bilgi Edinme Hakkı Kanunu**” 24 Nisan 2004 tarihinde yürürlüğe girdi. 27 Nisan 2004 tarihinde “**Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik**” Resmi Gazete’de yayınlandı. 27 Mayıs 2004 tarihinde “**Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu**” üyeleri ismen belirlendi ve aynı gün Resmi Gazete’de yayınlandı.

27 Nisan 2004 tarihinde yayınlanan Yönetmelik ile kamu kurum ve kuruluşlarının, Geçici Madde-1 gereği “*Bu Yönetmelik’in yayımı tarihinden itibaren 1 ay içinde bilgi edinme birimlerini oluşturmaları*” zorunlu kılındı. İlaveten Geçici Madde-2, kamu kurum ve kuruluşlarının “*Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde 6 ncı maddede belirtilen kurum dosya planlarını, bilgi edinme hakkının kullanımını kolaylaştıracak şekilde hazırlayıp, bilgi iletişim teknolojilerini kullanmak suretiyle kamuoyunun bilgisine sunmasını*” şart koştu. Bu işlemler yapılmadan önce, “*konuyla ilgili personele bilgi edinme hakkı konusunda gerekli eğitimin verilmesi*” şartı da Yönetmelik’in 43. maddesi tarafından konuldu. Yönetmelik aynı zamanda Geçici Madde-4’te “*Yönetmelik’in yayımlandığı tarihte kurumsal internet sayfası bulunmayan kamu kurum ve kuruluşlarının, bu Yönetmelik’in yayımı tarihinden itibaren 2 ay içinde kurumsal internet sayfalarını oluşturmaları*”nı da şart koştu. Yönetmelik, bununla da kalmadı, Geçici Madde-5’te “*Kamu kurum ve kuruluşlarının bilgi edinme birimlerinin, bu Yönetmelik’in yayımı tarihinden itibaren 2 ay içinde, elektronik posta yoluyla başvuru kabul edebilecek hale gelmelerini ve kendi elektronik posta adreslerinin kurumsal internet sayfalarından kamuoyunun bilgisine sunulmasını*” ön gördü.

Ellerindeki bilgileri paylaşımına açan kamu kurum ve kuruluşları...

Yönetmelik’in geçici maddelerinde istenen ve yukarıda belirtilen şartların bir çoğu, sayısı hiç de az olmayan kamu kurum ve kuruluşu tarafından yerine getirildi ve vatandaşlar bu kamu kurum ve kuruluşlarına başvurularını yapmaya başladılar. Örneğin Milli Eğitim Bakanlığı’na bugüne kadar yapılmış binlerce başvuru var. Türk Silahlı Kuvvetleri’nden, Milli Savunma Bakanlığı’na, Elazığ Belediyesi’nden Milli İstihbarat Teşkilatı’na kadar bir çok kamu kurum ve kuruluşunun artık “Bilgi Edinme Birimi” var. Bu birimlere Yönetmelik’te de belirtildiği gibi kamu kurum ve kuruluşlarının web sitelerinden ulaşmak, hatta elektronik ortamda başvuru yapmak da mümkün. Bir çok kamu kurum ve kuruluşu, e-posta başvurularına ek olarak, internet sitelerine koydukları etkileşimli dilekçelerin doldurulup yine elektronik ortamda gönderilmesi yoluyla da başvuru kabul etmeye başlamış. Güzel uygulamalar arasında Milli Eğitim Bakanlığı’nın, MİT’in, ve Başbakanlık’ın uygulamalarını örnek vermek mümkün.

Vatandaş “yepyeni bir” hakkını kullanmaya başlıyor...

Geçtiğimiz aylardaki tüm bu gelişmelerden sonra vatandaşlarımız Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nu "test" etmeye başladılar. Öyle ki kamu kurum ve kuruluşlarına yüzlerce, binlerce sorunun sorulduğu ve çeşitli bilgilerin istendiği basında yer almaya başladı. Bizim "BilgilenmeHakki.Org" olarak anılan kanun kapsamında bugüne kadar yapmış olduğumuz başvurulara da Milli Eğitim Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Başbakanlık, ve de Milli İstihbarat Teşkilatı zamanında, yani Kanun'un öngördüğü "15 gün içinde" elektronik posta yolu ile cevap vermiştir.

Hakkın engellenmesi ve itiraz: "Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu"

Kamu kurum ve kuruluşlarına gelen sorular arttıkça, bu sorulara verilen cevaplarla ilgili olarak bazı durumlarda Kanun gereği "Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu"na itiraz edilmesi söz konusu olacaktır. Çünkü kamu kurum ve kuruluşları bazen Kanun'da belirtilen süre içerisinde cevap vermeyebilir, eksik veya yanlış cevap verebilir, "Elimizde istediğiniz bilgi yok" diyebilir, veya Kanun'un dördüncü bölümüne gönderme yaparak "Bunu veremem, çünkü devlet sırrı" diyebilir. Başvurunun reddedilmesi halinde bu kararın gerekçesi ve buna karşı başvuru yollarının da mutlaka soruya muhatap olan kamu kurum ve kuruluşları tarafından başvuruyu yapan vatandaşa (12. Madde gereği) belirtilmesi gerekmektedir.

Hakkın istisnaları...

Bilgi edinme isteği Kanun'un 16 ve 17 nci maddelerinde öngörülen sebeplerle reddedilen başvuru sahibi, yargı yoluna başvurmadan önce kararın tebliğinden itibaren onbeş gün içinde "**Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu**"na itiraz edebilir. Burada altı çizilmesi gereken en önemli konu Kurul'a sadece 16 (*Devlet sırrına ilişkin bilgi veya belgeler*) ve 17. (*Ülkenin ekonomik çıkarlarına ilişkin bilgi veya belgeler*) maddelerde öngörülen sebeplerden dolayı başvuru yapılabileceğidir. Kurul, bu konudaki kararını otuz iş günü içinde verir. Kurum ve kuruluşlar, Kurul'un istediği her türlü bilgi veya belgeyi onbeş iş günü içinde vermekle yükümlüdürler. Aynı zamanda 13. Madde'ye göre bu kurula itiraz, başvuru sahibinin idarî yargıya başvurma süresini durdurur.

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'nun nasıl kurulacağını Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 14. Madde'si düzenlemiştir. Bu maddede "*Bilgi edinme başvurusuyla ilgili yapılacak itirazlar üzerine, 16 ve 17nci maddelerde öngörülen sebeplere dayanılarak verilen kararları incelemek ve kurum ve kuruluşlar için bilgi edinme hakkının kullanılmasına ilişkin olarak kararlar vermek üzere; Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu oluşturulmuştur*" denmektedir.

Peki Bu "Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu" Nerede?

Ne var ki işbu **BilgilenmeHakki.Org** raporunun yayınlandığı 09 Ağustos 2004 tarihine kadar, kamu kurum ve kuruluşları tarafından, 14. Madde gereği kurulması ve çalışmalarına başlamış olması gereken Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu ile ilgili hiç bir bilgi yayınlanmamıştır. Bu da doğal olarak "*Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu nerede? Yapılmak istenen itirazlar nereye ve nasıl yapılıyor?*" gibi sorulara yol açmakta...

Kurul Çoktan İşe Başlamış!

İnternet'te araştırma yaparak ve "Google"dan yararlanarak Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu ile ilgili yayınlanmış "bilgi ve belgeleri" araştırırken Memurlar.Net sitesindeki (www.memurlar.net) iki haber dikkatimizi çekti. Bunlardan birincisi 14 Temmuz 2004 tarihli; "**ÖSYM, bilgi edinme dilekçelerine yanlış cevap veriyor**" başlıklı haberdir.

Bu haberde bir vatandaşımızın Bilgi Edinme Hakkı Kanunu çerçevesinde ÖSYM'ye yaptığı başvurudan bahsedilmektedir. Verilen habere göre sorulan iki sorudan (bu soruların ve ÖSYM tarafından verilen cevabın tam metni Memurlar.Net sitesinde var) bir tanesine hiç cevap verilmemiş, ikinci soruya da olumsuz cevap verilmiştir. Olumsuz cevap verilirken ÖSYM tarafından şöyle bir gerekçe verilmiştir:

*"4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun 7. maddesine göre, 'Kurum ve kuruluşlar, ayrı veya özel bir çalışma, araştırma, inceleme ya da analiz neticesinde oluşturulabilecek türden bir bilgi veya belge için yapılacak başvurulara olumsuz cevap verebilirler.' Mali konularda istediğiniz bilgilerin bu kanun maddesi kapsamında olduğu şeklinde değerlendirilmiştir."*¹

Fakat verilen cevabı yeterli bulmayan sayın vatandaş Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'na itirazını yapmıştır. Memurlar.Net'in haberine göre Kurul, Başbakanlık'ta bulunmaktadır. Bu haberi takiben Memurlar.Net'in 27 Temmuz 2004 tarihli ve "**Başbakanlık, Sınav Sorularının Yayınlanmaması Hususunda ÖSYM'yi Haklı Buldu**"² başlıklı haberinde yukarıda sözü edilen başvuru ve itirazın ne şekilde sonuçlandığı açıklanmıştır. Kısacası, sekreteryaya hizmetleri Başbakanlık tarafından yapılan Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu ÖSYM'nin verdiği cevabı yeterli bulmuştur. Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'nca verilen cevap özetle şöyledir:

"... tarafından yapılan başvuru dilekçesine ÖSYM'nin verdiği cevabın yeterli olduğuna ve adı geçen itiraz başvurusunun Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik'in 12'nci Maddesi çerçevesinde REDDİNE oybirliği ile karar verilmiştir."

Başkan: Ruhi ÖZBİLGİÇ
Üye: Muzaffer HATİPOĞLU
Üye: Çağatay ÖZCAN
Üye: Doç. Dr. Ahmet GÖKCEN
Üye: Doç. Dr. Hasan Nuri YAŞAR
Üye: Prof. Dr. Yavuz ATAR
Üye: Muhsin EREN
Üye: Doç. Dr. Yusuf SARINAY
Üye: Niyazi GÜNEY (Katılmadı)"

¹ (<http://www.memurlar.net/EndUser/HaberDetay.aspx?pintNewsNo=8157&pintGroupNo=78&pintSpecialLinkNo=0>).

² (<http://www.memurlar.net/EndUser/HaberDetay.aspx?pintNewsNo=8538&pintGroupNo=59&pintSpecialLinkNo=0>)

Şimdi değerlendirme talebine Kurul tarafından olumsuz yanıt verilen sayın vatandaş, 60 gün içinde bu kararı dava edebilecektir.

Bilgilenmehakki.Org Kurul Hakkında Bilgi Ediniyor...

Bunları okurken ve Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu ile ilgili araştırmalarımıza devam ederken, Başbakanlık'a aşağıdaki Bilgi Edinme Hakkı başvurusunu elektronik posta aracılığı ile 3 Ağustos 2004 tarihinde yaptık ve başvurumuz incelemeye alındı:

BAŞBAKANLIK
BİLGİ EDİNME HAKKI BAŞVURU TARİHİ: 03 AĞUSTOS, 2004

(<http://195.140.196.81/Hibs/bilgiedinme.aspx?beld=1>)

"Sayın Yetkili,

Basbakanlık'ta bulunan Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu ile ilgili bilgi ve belgelere ulaşmak istiyorum.

Ayrıca, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu gereği kurulması gereken Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu ile nasıl temasa geçilebileceğini öğrenmek istiyorum. Özellikle Kurul'un açık adresi, faks ve telefon numaraları, e-posta adresi ve web sitesi adreslerini de öğrenmek istiyorum.

Yukarıdaki sorulara ilaveten bu Kurul'a bugüne kadar (03 Ağustos 2004) kaç tane başvuru olduğunu ve hangi nedenlerden dolayı bu başvuruların yapılmış olduğunu ve bu başvuruların ne şekilde sonuçlandığını öğrenmek istiyorum.

Saygılarımla,

Dr. Yaman AKDENİZ"

Bu başvurudan amaç, sekreteryasını Başbakanlık'ın yaptığı Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu hakkındaki "bilgi ve belgelere" ulaşmaktır. Umdüğümüzden da çabuk bir şekilde, -aynı gün içinde- bu sorularımıza Başbakanlık yapısı içinde kurulmuş olan "Bilgi Edinme Ünitesi"nden bir elektronik posta mesajı geldi. Bu mesajdan anlaşılan "*Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'nun şimdilik Başbakanlık Merkez Binasının bodrum katında bulunduğu*"dur. Bilgi Edinme Ünitesi'nden gelen cevabın tam metni şöyle:

"From: 'Basbakanlik Bilgi Edinme Unitesi' bilgiedinme@basbakanlik.gov.tr

To: lawya@cyber-rights.org

Subject: Başbakanlıktan Yanıt

Date: Tue, 3 Aug 2004 14:23:38 +0300

Sayn Dr. Yaman AKDENİZ,

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'na Başbakanlık Merkez Bina, Bodrum Kat, No: 4 adresinden ulaşmanız mümkün. Telefon numarası da, 0 312 413 77 52. Faks numarası ise, 475 13 75.

E-posta adresi olarak şu anda bilgiedinme@basbakanlik.gov.tr adresini kullanabilirsiniz.

Kurul'a bugüne kadar 73 başvuru yapılmış, bunlardan 29'u hakkında çeşitli bakanlıklara görüş sunulmuş ve karar alınmıştır.

Bilgilerinize.

*T.C
BAŞBAKANLIK
Bilgi Edinme Ünitesi"*

Kurul Bodrumda...

Gelen cevap kısa fakat çok önemli bilgileri içermekte. Öncelikle Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu ile ne şekilde temasa geçilebileceği sır değil. Adresi, telefon ve faks numaraları ve geçici elektronik posta adresi belli. Ancak henüz belirlenmiş bir web sitesi yok.

Fakat daha önemlisi Kurul ile ilgili bu iletişim bilgilerinin, örneğin Başbakanlık web sitesinde veya kamu kurum ve kuruluşlarının "Bilgi Edinme Birimleri"nin web sitelerinde neden yayınlanmadığı meçhul... Bize daha da ilginç gelen şey, buna rağmen, 27 Nisan 2004 tarihinden bugüne kadar Kurul'a yapılmış olan itiraz başvurusu sayısı oldu: 73 !

Bu başvurulardan 29'u hakkında, yani yaklaşık %40'ı hakkında çeşitli bakanlıklara görüş sunulmuş ve karar alınmış. 44 başvuru, yani yaklaşık %60'ı da incelenmeye alınmamış. Başbakanlık'tan verilen bu cevaptan anlaşıldığı gibi Kurul çalışmaya başlamıştır ve vatandaşların kendilerine verilen olumsuz cevaplarla ilgili olarak ve Kanun'da belirtilen durumlarda yukarıda verilmiş olan adres ve numaralardan Kurul'a itirazlarını yapmaları mümkündür. Fakat biz BilgilenmeHakki.Org olarak Başbakanlık'tan gelen bu cevaptan sonra diğer bazı bilgileri de temin etmek istedik. İstenen bilgiler aşağıdaki elektronik posta mesajında belirtilmiştir:

**BAŞBAKANLIK'IN YAMAN AKDENİZ'E CEVABINA İLAVE SORULAR:
03 AĞUSTOS, 2004**

Sayın Yetkili,

Öncelikle çok çabuk cevap verdiğiniz için çok teşekkürler. İlaveten Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu ile ilgili verdiğiniz bilgiler için de çok teşekkür ederim.

Şimdi size verdiğiniz bilgileri de göz önünde bulundurarak ilave 1-2 sorum var:

(1) Bugüne kadar 73 tane başvuru yapıldığını belirttiniz. Bu başvurularla ilgili daha detaylı bilgi verilmesini talep ediyorum. Merak ettiğim, mesela hangi kamu kurum ve kuruluşlarının verdiği kararlarla ilgili itiraz başvuruları yapılmıştır ve hangi nedenlerden dolayı bu başvurular yapılmıştır?

(2) Bu 73 başvurudan bugüne kadar Kurul tarafından sadece 29 tanesinin değerlendirilip haklarında karar verildiğini belirtiyorsunuz. Ben sizden Kurul tarafından verilen bu 29 kararın tam metinlerini Bilgi Edinme Hakkı Kanunu altında talep ediyorum.

(3) Son olarak haklarında karar verilmeyen 44 başvurunun hangi nedenlerden dolayı Kurul tarafından incelemeye alınmadığını öğrenmek istiyorum.

Saygılarımla,

Dr. Yaman AKDENİZ

Sonuç

BilgilenmeHakkı.Org'un yaptığı bu kısa araştırma ve incelemeden ortaya çıkanları şu şekilde özetlemek mümkün:

- Bilgi Edinme Hakkı Kanunu yürürlüğe girmiştir.
- Sayısı hiç de az olmayan kamu kurum ve kuruluşu, Bilgi Edinme Birimlerini oluşturmuş ve internet üzerinden başvuru kabul etmeye başlamıştır.
- Vatandaşlar bilgi edinme haklarından yararlanmaya başlamışlardır.
- Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu üyeleri belirlenmiştir ve Kurul görevine başlamıştır.
- Bugüne kadar Kurul' a 73 itiraz başvuru yapılmış bunlardan 29 tanesi hakkında Kurul karar vermiştir.

Sorular ve Öneriler

Bu inceleme sonucunda ortaya çıkan ve cevap bekleyen önemli soruları da şu şekilde özetlemek mümkün:

- Peki vatandaşlar Kurul ile ilgili bilgilere nasıl ulaşacak?
- Neden bugüne kadar Kurul için bir web sitesi kurulmadı?
- Kamu kurum ve kuruluşları için konulan şartlar neden Kurul için uygulanmıyor?
- Neden Kurul kararları yayınlanmıyor?

Bugün e-devlet ve e-Türkiye kavramlarının çok tartışıldığı bir dönemde Türkiye'de bilgi edinme hakkı uygulamalarından sorumlu Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'na ancak bilgi edinme hakkımızdan yararlanarak ulaşabiliyorsak ortada açıklık ve şeffaflık açısından aşılması gereken çok önemli sorunların var olduğu bir gerçektir.

BilgilenmeHakkı.Org bir an önce;

- Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'nun genişliğine çıkarılmasının,
- Kurul kararlarının açıklanmasının,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının Kurul hakkında bilgilendirilmesinin,
- Bilgi Edinme Birimlerinin vatandaşlara Kurul hakkında bilgi vermesinin

sağlanmasını Başbakanlıktan talep eder.

BilgilenmeHakki.Org Bilgi Edinme Hakkı kanunu ile ilgili gelişmeleri gözlemeyi sürdürecektir...